

سه شنبه 15 فروردین 1396 - 6 رجب 1438 - 4 آوریل 2017

به توپ بستن تبریز توسط نظامیان دولت قاجار در جریان محاصره این شهر (1288 ش)

**به توپ بستن تبریز توسط نظامیان دولت قاجار در جریان محاصره این شهر (1288 ش)**

پس از آن که محمدعلی شاه قاجار در جریان مخالفت با نهضت مشروطه، مجلس شورای ملی را به توپ بست و تعدادی از آزادیخواهان را قتل عام و سرکوب نمود، مردم تبریز در اعتراض به این حوادث، علیه حکومت مرکزی قیام کردند. پیشرفت‌های مشروطه‌خواهان و عقب‌نشینی پیاپی دولتیان، عین الدوله والی آذربایجان را به محاصره شهر تبریز وادار کرد. این محاصره در حدود یازده ماه به طول انجامید و چون راه رسیدن غله و آذوقه، توسط قوای دولتی مسدود شد، قحطی شدیدی در شهر شایع گردید. از این روی مدافعین شهر در صدد یافتن راهی برای شکستن محاصره و دست یافتن به مواد غذایی بودند. اما قوای دولتی هوادار محمد علی شاه، شهر تبریز را به توپ بستند و تلفات و خسارات بسیاری وارد آوردند. این محاصره سرانجام در نهم اردیبهشت 1288 ش پایان یافت و شهر به دست روس‌ها افتاد.

درگذشت استاد "احمد آرام" مترجم و ادیب برجسته معاصر (1377 ش)

استاد احمد آرام، مترجم نامدار عصر حاضر، در اول فروردین 1283 ش در خانواده‌ای متدین در تهران زاده شد. پس از گذراندن دوران ابتدایی و متوسطه به مدرسه طب رفت ولی آن را ناتمام گذاشت. در این زمان با تألیف کتاب‌های درسی فیزیک و شیمی با همکاری دو تن دیگر، شهرت زیادی به دست آورد. وی در کنار تدریس و تألیف به تحصیل منطق، فقه و معانی بیان همت گماشت و با همتی عالی، زبان‌های عربی، انگلیسی و فرانسوی را به خوبی فرا گرفت. استاد احمد آرام از اعضای قدیمی فرهنگستان زبان و ادب فارسی بوده و به دین، اخلاق، قرائت و تدبیر در قرآن و دوری از گناه و حرام اهتمام می‌ورزید. ایشان در امر ترجمه آثار از زبان‌های دیگر به فارسی چیره دست بوده و علاوه بر هفتاد اثر ترجمه‌ای دارای پنجاه اثر تألیفی نیز می‌باشد. ترجمه کتب الحیة در 3 جلد، علم و تمدن در اسلام، سه حکیم مسلمان، روح ملت‌ها و نیز تألیف نقشه آسمان، هدیه سال نو و 120 مسأله حساب از جمله آثار استاد آرام می‌باشند. سرانجام این محقق گرانمایه در نیمه فروردین 1377 ش در 94 سالگی دار فانی را وداع گفت و در قطعه فرهیختگان بهشت زهرا آرامید.

درگذشت مترجم و ریاضی‌دان نامی معاصر، استاد "احمد بیرشک" (1381 ش)

استاد احمد بیرشک، در چهارم بهمن 1285 ش در تهران زاده شد. پس از آن که مدتی نزد پدر فاضل خود تحصیل کرد، به مدت چهار سال در مشهد مشغول به تحصیل شد و از سال 1300 ش در تهران ادامه تحصیل داد. استاد بیرشک در این زمان، زبان فرانسه را به خوبی فراگرفت و به ترجمه کتاب‌های فرانسوی همت گماشت. وی پس از اخذ لیسانس ریاضیات، به مدت 19 سال در رشته معماری به تدریس روی آورد و سمت‌های متعددی از قبیل معاونت وزارت آموزش و پرورش و بانی و معلم گروه فرهنگی هدف را بر عهده داشت. استاد بیرشک به شایستگی، لقب پدر ریاضیات ایران را داشت و علاوه بر تقدیری که وزارت علوم از وی به عمل آورد، در واپسین ماه‌های عمرش، جزو مفاخر فرهنگی و چهره‌های ماندگار، از سوی سازمان صدا و سیما معرفی شد. یکی از کارهای ارزنده و ماندنی استاد بیرشک، تدوین زندگی‌نامه علمی دانشوران و نیز گاهنامه تطبیقی سه هزار ساله است که تواریخ شمسی، قمری و میلادی را با هم تطبیق نموده است. ایشان همچنین در زمینه داستان، تاریخ و زندگی‌نامه، ریاضیات و هندسه و موضوعات دیگر دارای بیش از 60 اثر است که هندسه مسطحه، فلسفه، ریاضی، علم قدیم و تمدن جدید و مجموعه خرد از آن جمله‌اند. استاد بیرشک سرانجام پس از عمری تحقیق و پژوهش در اواسط فروردین 1381 ش در 96 سالگی درگذشت و جامعه علمی کشور را به سوگ نشاند.

آغاز سلطنت "محمدمیرزا" سومین شاه قاجار (1250 ق)

وقتی که فتحعلی شاه قاجار در اصفهان درگذشت، محمد میرزا نوه‌ای او و فرزند عباس میرزای ولیعهد، فرمانروای آذربایجان بود. او می‌دانست که به زودی با مخالفت عموهای فراوان خود مواجه خواهد شد. بنابراین به دستگیری پیشکار باتدبیر و فاضل خود، میرزا ابوالقاسم فراهانی ملقب به قائم مقام به تخت پادشاهی نشست و در تبریز تاجگذاری نمود. دوران سلطنت محمدشاه مقارن با آشکار شدن نتایج شوم عهدنامه‌های گلستان و ترکمانچای و عوارض جنگ‌های ایران و روس بود. در همین دوره، رقابت‌های گسترده‌ای دول استعماری برای نفوذ در ایران گسترش یافت. از جمله اقدامات این شاه قاجار، لشکرکشی به هرات بود که بدون نتیجه پایان یافت. هم‌چنین محمدشاه پس از مدتی دستور قتل قائم مقام فراهانی، صدراعظم دانشمند و با کفایت را صادر کرد.

مرگ "جان نیر" ریاضی‌دان اسکاتلندی و واضع لگاریتم در ریاضی (1617 م)

جان نیر، ریاضی‌دان اسکاتلندی در سال 1550 م در ادینبورو، پایتخت این کشور و در خانواده‌ای مرفه به دنیا

آمد و به رسوم اشرافی انگلستان تربیت یافت. وی در دوران جوانی، زمانی که اروپا دستخوش مناقشات دینی بود و نهضت پروتستان سراسر این قاره را در بر گرفته بود، سفرهای زیادی به کشورهای اروپایی نمود و به مذهب پروتستان گرایید. شهرت عمده نپِر در ریاضیات مبتنی بر طریقه تازه؛ برای انجام عملیات محاسباتی عرضه داشت. وی معتقد بود که کلیه اعداد را می توان به صورت بالقوه نوشت. مثلاً چهار را به صورت دو به توان دو. او هم؛ چنین بر این اعتقاد بود که اگر اعداد به این صورت نوشته شود، عمل جمع، جانشین ضرب و عمل تفریق جانشین تقسیم خواهد شد. نپِر برای تحقق بخشیدن به فکر خود، مدت بیست سال وقت صرف کرد و توانست فرمول های پیچیده؛ برای نوشتن کلیه اعداد به صورت بالقوه به دست آورد. وی این نحوه محاسبه را لگاریتم به معنای اعداد متناسب نامید. جان نپِر نهایتاً در سال 1614م، جداول لگاریتمی خود را به چاپ رسانید که مورد استقبال فراوان جامعه علمی عصر قرار گرفت. می توان گفت که تأثیر این یافته های علمی در علم آن روز، با تأثیر ماشین های حسابگر امروزی برابر است. از دیگر کارهای نپِر در ریاضیات، عدد نپِر است و دیگر اینکه وی با ابداع علامت اعشاری، کسر اعشاری را به صورت امروزی درآورد. جان نپِر سرانجام سه سال پس از انتشار لگاریتم، در چهارم آوریل 1617م در شصت و هفت سالگی درگذشت.